

Ireneusz Kunicki*

Dopuszczalność w postępowaniu egzekucyjnym środka zaskarżenia nieuregulowanego *expressis verbis* w przepisach prawa egzekucyjnego

[Admissibility in Enforcement Proceedings of a Legal Remedy Not Expressly Provided for in the Enforcement Law]

Abstract

This study discusses the issue of the admissibility of appeals in enforcement proceedings on the basis of the applicable provisions on trial. First, general issues related to this issue were discussed. Next, the issue of admissibility of resumption of enforcement proceedings on the basis of general and specific grounds for resumption was presented. Therefore, it was necessary to consider whether there were decisions on the merits in the enforcement proceedings. Another issue discussed is the admissibility of a cassation appeal in enforcement proceedings. Finally, the issue of the complaint in enforcement proceedings was presented.

Keywords: proper application of the provisions on trial, resumption of enforcement proceedings, rulings on the merits of the case in enforcement proceedings, cassation appeal in enforcement proceedings, complaint in enforcement proceedings.

Uwagi ogólne

Problematyka wskazana w tytule niniejszego opracowania, a zatem dopuszczalność w postępowaniu egzekucyjnym¹ środka zaskarżenia na podstawie stosowanych odpowiednio przepisów o procesie, od dawna budzi wątpliwości nauki i orzecznictwa. Przepisy o procesie mają odpowiednie zastosowanie do innych postępowań uregulowanych w kodeksie postępowania cywilnego (art. 13 § 2 k.p.c.)². *Prima facie* wydaje się więc, że obejmuje to także odpowiednie

* **Ireneusz Kunicki** – dr hab. nauk prawnych, profesor uczelni, Uniwersytet Łódzki, Katedra Postępowania Cywilnego (II); ORCID 0000-0001-9824-7789.

¹ Ze względu na dużą różnorodność i swoistość poszczególnych rodzajów postępowania egzekucyjnego dalsze uwagi ograniczam do właściwego postępowania egzekucyjnego oraz postępowania podziałowego; szerzej na temat rodzajów postępowania egzekucyjnego: W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2020, s. 550.

² Ustawa z 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego, tekst jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 1550 ze zm.

zastosowanie przepisów o procesie regulujących środki zaskarżenia. Jednak w dawniejszej nauce wypowiedzi na ten temat były zróżnicowane. Z jednej bowiem strony znajdujemy wypowiedzi o stosowaniu bez zmian w innych postępowaniach uregulowanych w kodeksie postępowania cywilnego przepisów o procesie o środkach odwoławczych³. Z drugiej strony przyjmowano jednak również, że dopuszczalność danego środka zaskarżenia w innym trybie postępowania cywilnego niż proces nie może wynikać z odpowiedniego zastosowania przepisów o procesie. W tych innych postępowaniach, aby dany środek zaskarżenia był dopuszczalny, powinno być to przewidziane *expressis verbis* w przepisach regulujących dane postępowanie⁴. Stanowisko to wynikało z wypowiedzi autorów, np. że wznowienie postępowania nie ma zastosowania w postępowaniu egzekucyjnym, gdyż nie jest przewidziane (znane) w tym postępowaniu⁵.

Tradycyjnie jednak dopuszczano wniesienie zażalenia w postępowaniu egzekucyjnym na podstawie art. 394 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.⁶ Należy przy tym zastrzec, że w wypadku zażalenia sytuacja jest nieco odmienna, ponieważ w przepisach postępowania egzekucyjnego była i jest wzmianka o zażaleniu. Mianowicie dawniej wzmiankę taką zawierał art. 767 § 3 k.p.c., zgodnie z którym zażalenie na postanowienie sądu przysługuje w wypadkach w ustawie wskazanych⁷. W nauce i orzecznictwie przyjmowano także dopuszczalność

³ W. Siedlecki [w:] Z. Resich, W. Siedlecki (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Warszawa 1976, s. 91. W innym jednak miejscu W. Siedlecki przyjmował, że rewizja jest niedopuszczalna w postępowaniu egzekucyjnym (tamże, s. 1095) – co oznacza, że autor zbyt uogólnił wskazaną wyżej wypowiedź na temat zastosowania przepisów o środkach odwoławczych w innych postępowaniach.

⁴ Tak wprost M. Manowska – że skarga o wznowienie postępowania w innych postępowaniach niż proces i postępowanie nieprocesowe przysługuje tylko w wypadkach wskazanych w ustawie (M. Manowska [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), System postępowania cywilnego, tom 5. Środki zaskarżenia, Warszawa 2023, s. 661).

⁵ E. Wengerek, Sądowe postępowanie egzekucyjne, Warszawa 1970, s. 116, 122; tenże, Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz, tom 1, Warszawa 1994, s. 124; B. Bładowski, Dopuszczalność środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym, „Palestra” 1978, 11–12, s. 29 (autor błędnie jednak łączy kwestię dopuszczalności wznowienia postępowania egzekucyjnego z badaniem merytorycznej zasadności tytułu wykonawczego); W. Broniewicz, Wznowienie postępowania cywilnego, „Palestra” 1979, 12, s. 28; uzasadnienie postanowienia SN(7) z 30 listopada 1993 r., III AZP 18/93, OSNC 1994, nr 6 poz. 122; A. Góra-Błaszczkowska [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, tom 1A. Art. 1–424¹², Warszawa 2020, ss. 1260 i 1261; taż, Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367–424¹² k.p.c., Warszawa 2020, s. 322.

⁶ Zob. uchwałę SN z 28 listopada 1969 r., III CZP 83/69, OSNC 1970, nr 6, poz. 105; E. Wengerek, Sądowe..., ss. 120 i 121; tenże, Postępowanie..., s. 125; J. Krajewski, Zażalenie w postępowaniu cywilnym, „Palestra” 1973, 11, ss. 11 i 12; B. Bładowski, Zażalenie w postępowaniu cywilnym, Warszawa 1975, ss. 78 i 79; B. Bładowski, Dopuszczalność..., ss. 28 i 29; W. Siedlecki [w:] Kodeks..., s. 1093; K. Korzan, Sądowe postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych, Warszawa 1986, s. 206; A. Marciniak, Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych, Warszawa 2019, s. 239; J. Misztal-Konecka, Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych, Warszawa 2019, ss. 286–288; M. Drabik [w:] T. Szanciło (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, tom 2. Art. 459–1217, Legalis 2023, art. 767^a, Nb 1; J. Studzińska [w:] K. Flaga-Gieruszyńska (red.), System postępowania cywilnego, tom 8. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne, Warszawa 2021, ss. 372 i 373.

⁷ W tym brzmieniu art. 767 § 3 k.p.c. obowiązywał od 1 stycznia 1965 r. (tj. od wejścia w życie obowiązującego k.p.c.) do 4 lutego 2005 r. Obecnie jego odpowiednikiem jest art. 767^a § 1 k.p.c., o praktycznie identycznym brzmieniu: „zażalenie na postanowienie sądu przysługuje w wypadkach wskazanych w ustawie”. Do problematyki zażalenia powrócę w końcowej części niniejszego opracowania.

rewizji nadzwyczajnej⁸, mimo braku jakiegokolwiek wzmianki o niej w przepisach regulujących postępowanie egzekucyjne.

Ustawodawca zdaje się nie podzielać przedstawionego stanowiska nauki o konieczności uregulowania *expressis verbis* dopuszczalności środka zaskarżenia odrębnie w każdym trybie postępowania cywilnego. Dotyczy to zwłaszcza postępowania egzekucyjnego, gdyż uregulowano w nim wyłączenia dopuszczalności środków zaskarżenia przy braku uregulowań pozytywnych przewidujących ich dopuszczalność. W szczególności współcześnie tak uregulowano wyłączenie dopuszczalności skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 767⁴ § 2 i 3 k.p.c.)⁹. U podstaw tych uregulowań musi leżeć założenie, że co do zasady te środki zaskarżenia są dopuszczalne w postępowaniu egzekucyjnym na podstawie przepisów o procesie, w przeciwnym razie art. 767⁴ § 2 i 3 k.p.c. byłyby zbędne¹⁰. Należy również zaznaczyć, że wyraźnie wyłączono w postępowaniu upadłościowym i restrukturyzacyjnym dopuszczalność wznowienia postępowania (art. 35 i 229 ust. 1 pr. up.¹¹, art. 202 i 209 ust. 1 pr. restr.¹²), skargi kasacyjnej (art. 33 ust. 2 i art. 223 ust. 1 pr. up.¹³; art. 202 pr. restr.) i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (art. 33 ust. 3 i art. 223 ust. 2 pr. up.; art. 202 pr. restr.). Ustawodawca przyjął zatem, że w razie nieistnienia tych regulacji wymienione środki zaskarżenia byłyby dopuszczalne w postępowaniu upadłościowym i restrukturyzacyjnym, mimo braku pozytywnej wzmianki o ich dopuszczalności w wymienionych postępowaniach¹⁴.

Należy zatem przyjąć, w sposób ogólny, dopuszczalność środka zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym na podstawie odpowiednio stosowanych

⁸ J. Krajewski, *Dopuszczalność rewizji nadzwyczajnych od postanowień i zarządzeń*, NP 1964, 7–8, ss. 315 i 316 (autor przyjmuje jednak niedopuszczalność rewizji nadzwyczajnej od orzeczeń komornika, tamże, ss. 316 i 317); K. Korzan, *Sądowe...*, s. 208; postanowienie SN z 4 stycznia 1973 r., III CRN 344/72, OSNCP 1973, nr 7–8, poz. 144; E. Wengerek, *Sądowe...*, ss. 122 i 123; tenże, *Postępowanie...*, ss. 124 i 125; W. Siedlecki [w:] *Kodeks...*, ss. 91 i 1095; Z. Świeboda, *Czynności nadzorcze sądu w trybie art. 759 § 2 k.p.c.*, „Palestra” 1977, 2, s. 33; B. Bładowski, *Dopuszczalność...*, s. 29.

⁹ Podobne wyłączenia przewidywał już dawny k.p.c. według tekstu jednolitego z 1932 r. (rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 29 listopada 1930 r. *Kodeks postępowania cywilnego*, Dz.U. z 1932 r. nr 112, poz. 934; dalej jako: d.k.p.c.). Zgodnie z art. 513 § 1 d.k.p.c. na postanowienie sądu grodzkiego nie ma zażalenia, chyba że przepisy księgi niniejszej stanowią inaczej. Według zaś § 2 tego artykułu w postępowaniu egzekucyjnym nie ma skargi kasacyjnej. Natomiast według art. 520 § 1 d.k.p.c. według tekstu jednolitego z 1950 r. (Dz.U. nr 43, poz. 394) na postanowienie sądu powiatowego nie ma zażalenia, chyba że przepisy księgi niniejszej stanowią inaczej. Zgodnie zaś z § 2 tego artykułu w postępowaniu egzekucyjnym nie ma skargi rewizyjnej.

¹⁰ Podobnie, że skoro nie ma wyłączeń rewizji nadzwyczajnej od orzeczeń komornika sądowego, to jest ona dopuszczalna od tych orzeczeń (E. Wengerek, *Sądowe...*, ss. 122 i 123; Z. Świeboda, *Czynności...*, s. 35).

¹¹ Ustawa z 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe, tekst jedn. Dz.U. z 2022 r., poz. 1520 ze zm.

¹² Ustawa z 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne, tekst jedn. Dz.U. z 2022 r., poz. 2309 ze zm.

¹³ W kilku jednak kwestiach szczegółowych skarga kasacyjna przysługuje w postępowaniu upadłościowym z mocy wyraźnego uregulowania.

¹⁴ Odmienne M. Manowska, która wskazuje przepisy prawa upadłościowego i prawa restrukturyzacyjnego wyłączające skargę o wznowienie postępowania, a równocześnie, jak już zaznaczono, przyjmuje dopuszczalność tej skargi tylko w wypadkach wskazanych w ustawie (M. Manowska [w:] A. Góra-Błaszczkowska [red.], *System...*, tom 5, s. 661).

przepisów o procesie. Natomiast charakter orzeczeń wydawanych w postępowaniu egzekucyjnym i charakter danego środka zaskarżenia może przesądzić o tym, że dany środek w danym wypadku jest niedopuszczalny. Jeżeli zaś to nie wystarcza, ustawodawca wprowadza przepis szczególnie wyłączający dopuszczalność środka zaskarżenia.

Wznowienie postępowania

Wprowadzenie

Jak już zaznaczono, nie ma żadnej regulacji szczególnej co do dopuszczalności wznowienia postępowania egzekucyjnego. Dawniej i obecnie powszechnie przyjmowano, że w postępowaniu egzekucyjnym wznowienie postępowania jest niedopuszczalne¹⁵. Jako szczególnie argument podnoszono, że skarga o wznowienie przysługuje tylko w razie zakończenia postępowania wyrokiem¹⁶ bądź też orzeczeniem co do istoty sprawy¹⁷, a w postępowaniu

¹⁵ Orzeczenie SN, C II 255/39, cyt. za J.J. Litauer, W. Świącicki, Kodeks postępowania cywilnego, Poznań 1947, tom 1, ss. 228 i 229; J.J. Litauer, Glosa do orzeczenia SN z 21 sierpnia 1947 r., C I 305/46, PiP 1948, 4, s. 100; W. Siedlecki [w:] Kodeks..., s. 1095; W. Broniewicz, Wznowienie..., s. 28; Z. Świeboda, Czynności..., s. 33; A. Olaś [w:] P. Ryński (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Legalis 2022, art. 399, Nb 98; E. Stryczyńska [w:] T. Szanciło (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, tom 1. Art. 1–458¹⁶, Legalis 2023, art. 399, Nb 6; M. Manowska [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), System..., tom 5, s. 662. Zob. także prace wymieniane w przypisach 5 i 17.

¹⁶ Okoliczność, że art. 399 § 1 k.p.c. przewiduje wznowienie w razie zakończenia postępowania prawomocnym wyrokiem, nie może przesądzać niedopuszczalności wznowienia w postępowaniach, które nie znają wyroku. Takie podejście byłoby zbyt formalistyczne i oznaczałoby konieczność regulowania dopuszczalności wznowienia, zamiast wyłączeń dopuszczalności, mimo istnienia art. 13 § 2 k.p.c. W szczególności powszechnie przyjmuje się dopuszczalność wznowienia postępowania nieprocesowego (W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, Postępowanie..., ss. 436–438), gdzie orzeczenia zapadają wyłącznie w postaci postanowień. Rozważając zatem wznowienie innego postępowania cywilnego niż proces, należy przez termin „wyrok” rozumieć „orzeczenie co do istoty sprawy” (tak też E. Stryczyńska [w:] Kodeks..., art. 399, Nb 6).

¹⁷ Por. M. Waligórski, Wznowienie procesu egzekucyjnego. Glosa do orzeczenia SN z 18 października 1949 r., KR C 404/49, PiP 1950, 4, s. 200 (autor przyjmuje tezę o zwalczaniu prawomocności materialnej za pomocą skargi o wznowienie); W. Siedlecki, System środków zaskarżania według nowego kodeksu postępowania cywilnego, PiP 1965, 5–6, s. 696; tenże, Dopuszczalność wznowienia postępowania cywilnego, NP 1983, 3, s. 29 (autor wskazuje jednak, że w postępowaniu egzekucyjnym są orzeczenia wywołujące poważne skutki materialnoprawne, jak np. postanowienie o przybiciu albo o przysądzeniu własności); J. Krajewski, Wznowienie postępowania według nowego kodeksu postępowania cywilnego, PiP 1967, 7, s. 69; M. Sawczuk, Wznowienie postępowania cywilnego, Warszawa 1970, ss. 6 i 7; K. Korzan, Sądowe..., s. 198 (autor pisze o zaskarżalności orzeczeń wyposażonych w powagę rzeczy osądzonej); uzasadnienie postanowienia SN(7) z 30 listopada 1993 r., III AZP 18/93, OSNC 1994, nr 6 poz. 122; postanowienie SN z 13 marca 1998 r., I CKN 760/97, LEX nr 1228418; K. Weitz [w:] J. Gudowski (red.), System prawa procesowego cywilnego, tom 3, cz. 2. Środki zaskarżenia, Warszawa 2013, ss. 1200–1202; tenże [w:] T. Ereciński (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, tom 3. Postępowanie rozpoznawcze, Warszawa 2016, s. 332; M. Kłos [w:] A. Marciniak (red.), Kodeks postępowania cywilnego, tom 2. Komentarz. Art. 205–424¹², Warszawa 2019, s. 1219. Odmienne C. Tabędzki, Glosa do orzec. SN z 21 sierpnia 1947 r., C I 305/46, DPP 1948, 8, s. 37, zdaniem

egzekucyjnym nie ma takich orzeczeń, są tylko orzeczenia proceduralne (postanowienia)¹⁸.

Dopuszczalność wznowienia postępowania egzekucyjnego na ogólnych podstawach wznowienia

Na wstępie należy zatem rozważyć trafność stanowiska, że w postępowaniu egzekucyjnym nie ma orzeczeń co do istoty sprawy. Może ono bowiem prowadzić do wniosku, że w postępowaniu egzekucyjnym nie ma sprawy podlegającej załatwieniu w tym postępowaniu, czyli że postępowanie to jest bezprzedmiotowe. Jednak w wielu przepisach kodeksu postępowania cywilnego jest mowa o „sprawie egzekucyjnej”¹⁹, „sprawie o egzekucję”²⁰ albo po prostu o „sprawie”²¹. Należy zatem przyjąć, bez szerszego rozwijania tego zagadnienia, że sprawą załatwianą w postępowaniu egzekucyjnym (sprawą egzekucyjną) jest wyegzekwowanie świadczenia wskazanego we wniosku egzekucyjnym²².

W postępowaniu o egzekucję świadczeń pieniężnych na ogół nie orzeka się o tak rozumianej sprawie czy też o jej istocie. Po wszczęciu postępowania organ egzekucyjny (najczęściej komornik) podejmuje czynności zmierzające do wyegzekwowania świadczenia (realizacji, załatwienia sprawy egzekucyjnej²³). Tak samo jest przy egzekucji świadczeń niepieniężnych – wydania rzeczy ruchomej (art. 1041 i nn. k.p.c.) i nieruchomości (art. 1046 k.p.c.), gdy zatem organem egzekucyjnym jest komornik. Jeżeli prowadzenie egzekucji jest niedopuszczalne, komornik na ogół umarza postępowanie egzekucyjne. Jednakże postanowienie o umorzeniu postępowania jest orzeczeniem procedu-

---

którego budzi poważne wątpliwości teza o niedopuszczalności wznowienia postępowania egzekucyjnego – jako zakończonego postanowieniem, a nie wyrokiem.

¹⁸ Orzeczenie SN, CII 255/39, cyt. za J.J. Litauer, W. Świącicki, Kodeks..., ss. 228 i 229; J. Krajewski, Wznowienie..., s. 70; M. Sawczuk, Wznowienie..., s. 7. Podobnie M. Manowska [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), System..., tom 5, s. 662.

¹⁹ Zob. np. art. 758, 766 oraz 767⁴ § 3 k.p.c.

²⁰ Zob. np. art. 759 § 1 pkt 4, 5 i 6 k.p.c.

²¹ Zob. np. art. 760¹, 763 § 1, art. 763² § 4, art. 763³ § 1 i 2, art. 763⁴, 773 § 5¹ oraz art. 773¹ § 2 i 3 k.p.c.

²² Według W. Broniewiczza, *Postępowanie egzekucyjne i egzekucja w sprawach cywilnych*, PiP 1988, 8, s. 47, sprawą egzekucyjną jest to, co jest załatwiane w postępowaniu egzekucyjnym. Według zaś H. Pietrzakowskiego [w:] T. Erciński (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, tom 5. *Postępowanie egzekucyjne*, Warszawa 2016, s. 78 – sprawy egzekucyjne to należące do komorników i sądów rejonowych sprawy o przymusowe wykonanie orzeczeń wydanych w sprawach cywilnych. Natomiast M. Manowska przyjmuje, że postępowanie egzekucyjne nie jest postępowaniem w sprawie, lecz postępowaniem wypadkowym (M. Manowska [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), *System...*, tom 5, s. 662); autorka nie wskazuje jednak, w stosunku do jakiego postępowania w sprawie postępowanie egzekucyjne jest postępowaniem wypadkowym. Ze względu na obszerność i skomplikowanie zagadnienie to wymaga odrębnego opracowania.

²³ Nie można tu mówić o rozpoznaniu sprawy egzekucyjnej na podobieństwo „rozpoznania sprawy cywilnej”, gdyż postępowanie egzekucyjne nie jest postępowaniem rozpoznawczym. Można jednak mówić o „rozpoznaniu wniosku egzekucyjnego” (w szczególności: o orzeczeniu o bezzasadności wniosku).

ralnym, stwierdzającym niedopuszczalność przeprowadzenia egzekucji, nie zaś orzeczeniem co do istoty sprawy.

Szczególną uwagę, w ramach rozważań na temat orzeczeń co do istoty sprawy w postępowaniu egzekucyjnym, należy zwrócić na rozstrzygnięcie o oddaleniu wniosku egzekucyjnego (wniosku o wszczęcie egzekucji). W nauce powszechnie przyjmuje się, że organ egzekucyjny oddala wniosek egzekucyjny z powodu jego bezzasadności²⁴. Nauka przyjmuje oddalenie wniosku egzekucyjnego z powodu jego bezzasadności w sposób ogólny, niezależnie od rodzaju postępowania egzekucyjnego, rodzaju i sposobu egzekucji oraz rodzaju egzekwowanego świadczenia, a zatem także wniosku o wszczęcie egzekucji należącej do kompetencji komornika. Rozstrzygnięcia o oddaleniu wniosku egzekucyjnego nie można potraktować jako rozstrzygnięcia proceduralnego²⁵. Oddalenie wniosku wszczynającego postępowanie w innych trybach postępowania cywilnego (np. powództwa w procesie, wniosku wszczynającego postępowanie nieprocesowe) zawsze jest traktowane jako rozstrzygnięcie merytoryczne (co do istoty sprawy). Wówczas bowiem sąd orzeka o żądaniu wnioskodawcy (np. powoda), a przy tym oddalenie wniosku jest przeciwieństwem jego uwzględnienia (uwzględnienia żądania wniosku). Również zatem oddalenie wniosku o wyegzekwowanie świadczenia należy potraktować jako orzeczenie co do istoty sprawy. Nie ma bowiem podstaw do różnicowania charakteru tych orzeczeń w zależności od trybu postępowania. Podstawy oddalenia wniosku egzekucyjnego są zaś bardzo podobne do podstaw oddalenia powództwa²⁶ albo wniosku wszczynającego postępowanie nieprocesowe.

Za orzeczenie co do istoty sprawy należy uznać także orzeczenie przeciwne do orzeczenia o oddaleniu wniosku egzekucyjnego (kontrorzeczenie),

²⁴ W. Broniewicz, *Postępowanie...*, ss. 45 i 46; A. Marciniak, *Sądowe...*, s. 266; J. Misztal-Konecka, *Postępowanie...*, s. 352.

²⁵ W wypowiedziach nauki przyjmujących, że w postępowaniu egzekucyjnym nie ma orzeczeń co do istoty sprawy, autorzy niedostatecznie chyba uświadamiają sobie różnice pomiędzy orzeczeniem proceduralnym a orzeczeniem co do istoty sprawy. Orzeczenie proceduralne nie dotyczy sprawy jako takiej (jej istoty), lecz jedynie postępowania zmierzającego do załatwienia sprawy (kwestii ubocznej albo wypadkowej), w tym niedopuszczalności rozpoznania sprawy. Nikt zaś chyba nie potraktuje jako kwestii proceduralnej w postępowaniu rozpoznawczym nieudowodnienia dochodzonego roszczenia, braku legitymacji procesowej albo braku interesu prawnego w uzyskaniu wyroku żądanej treści (por. przyczyny oddalenia wniosku egzekucyjnego wskazane w przypisie następnym).

²⁶ Przedstawiciele nauki wymieniają jako przyczyny oddalenia wniosku egzekucyjnego: a) dołączenie do wniosku tytułu niewłaściwego, wykorzystanego (skonsumowanego) albo pozbawionego wykonalności, b) niezgodność wskazanego we wniosku świadczenia ze świadczeniem wymienionym w tytule, c) wskazanie we wniosku świadczenia nieodpowiedniego ze względu na rodzaj lub nieprzewidzianego w ustawie ani w tytule sposobu egzekucji, d) brak legitymacji procesowej strony, e) posiadanie przez wierzyciela zastawu zabezpieczającego pełne zaspokojenie roszczenia, chyba że egzekucja skierowana jest do przedmiotu zastawu (zob. W. Broniewicz, *Postępowanie...*, s. 46; podobnie A. Marciniak, *Sądowe...*, s. 266; tenże, *Charakter prawny i skutki odmowy wszczęcia egzekucji w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2019, 12, s. 84; J. Misztal-Konecka, *Postępowanie...*, s. 351). W. Broniewicz pisze tu wręcz o przeszkodach materialnych i odsyła do uwag zawartych w swoim podręczniku o przyczynach oddalenia powództwa (W. Broniewicz, *Postępowanie...*, przyp. 32 na s. 46). Problematyka oddalenia wniosku egzekucyjnego wymaga dalszych, pogłębionych badań.

czyli orzeczenie o zasadności wniosku, o ile jest przewidziane w przepisach prawa. Jak już bowiem wskazano, nie wydaje się orzeczenia o zasadności wniosku w wypadku egzekucji świadczeń pieniężnych albo niepieniężnych prowadzonej przez komornika sądowego. Komornik, jeżeli uzna wniosek za spełniający wymagania formalne, dopuszczalny i zasadny, wszczy na egzekucję, dokonując pierwszej czynności egzekucyjnej²⁷, którą na ogół (w egzekucji świadczeń pieniężnych) jest zajęcie. Zajęcie jest dokonywane przez czynności faktyczne²⁸, nie zaś przez wydanie orzeczenia. Podobnie w wypadkach egzekucji świadczeń niepieniężnych należących do kompetencji komornika dokonuje on czynności faktycznych zmierzających do wyegzekwowania świadczenia (np. odbiera rzecz ruchomą dłużnikowi – art. 1041 k.p.c., wzywa dłużnika do dobrowolnego wykonania obowiązku – art. 1046 k.p.c.), nie wydaje natomiast orzeczenia o wszczęciu egzekucji. W tych zatem wypadkach nie ma pozytywnego orzeczenia o istocie sprawy egzekucyjnej. Sprawa egzekucyjna jest realizowana (załatwiana) przez dokonywanie kolejnych czynności egzekucyjnych, jak np. sprzedaż rzeczy zajętej, przybicie, przysądzenie własności czy wydanie wierzycielowi rzeczy odebranej dłużnikowi.

W egzekucji świadczeń niepieniężnych sąd (jako organ egzekucyjny) również może oddalić wniosek egzekucyjny, gdy jest on bezzasadny. Jeżeli jednak sąd uwzględnia wniosek o wyegzekwowanie danego świadczenia (czynienia, nieczynienia, znoszenia – art. 1049–1051¹ k.p.c.), czyli o zastosowanie środków przymusu w celu wywarcia wpływu na wolę dłużnika, wydaje postanowienie nakładające środki przymusu albo zmierzające do ich nałożenia²⁹. W tym wypadku sąd orzeczeniem rozstrzyga wniosek egzekucyjny, orzeka o jego zasadności. Należy uznać, że wezwanie dłużnika do wykonania czynności zastępowalnej (art. 1049 § 1 k.p.c.), wyznaczenie dłużnikowi terminu do wykonania czynności niezastępowalnej (art. 1050 § 1 k.p.c.), nałożenie grzywny na dłużnika w wypadku egzekucji świadczenia zaniechania albo nieprzeszkadzania (art. 1051 § 1 k.p.c.)³⁰ – stanowią orzeczenia o zasadności wniosku egzekucyjnego, a zatem o istocie sprawy egzekucyjnej.

Sąd rozstrzyga także wniosek o wszczęcie egzekucji świadczeń pieniężnych – przy egzekucji przez zarząd przymusowy oraz przez sprzedaż przedsiębior-

²⁷ Zob. W. Broniewicz, *Postępowanie...*, ss. 40 i 47; A. Marciniak, *Sądowe...*, s. 268. Podobnie J. Misztal-Konecka, *Postępowanie...*, ss. 351 i 352.

²⁸ Przykładowo: wpis do protokołu zajęcia ruchomości, przesłanie wezwania do zapłaty przy egzekucji z nieruchomości.

²⁹ Daleko idącą swoistością odznacza się egzekucja czynności zastępowanych – art. 1049 k.p.c., która po zmianach wskazanego artykułu dokonanych ustawą z 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 614; dalej: ustawa z 9 marca 2023 r.) została jeszcze bardziej zbliżona do postępowania rozpoznawczego.

³⁰ Pomijam alternatywny sposób egzekucji czynności niezastępowalnych, zaniechania i znoszenia w postaci nałożenia obowiązku zapłaty wierzycielowi przez dłużnika odpowiedniej sumy pieniężnej (art. 1050¹ i 1051¹ k.p.c.). Sytuacja opisana w tekście jest taka sama niezależnie od zastosowanego sposobu egzekucji tych świadczeń.

stwa albo gospodarstwa rolnego – i w razie uznania zasadności takiego wniosku wydaje postanowienie o wszczęciu egzekucji (art. 1064³ i 1064¹⁵ k.p.c.).

Kontrowersyjny jest również charakter planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji (art. 1024 i nn. k.p.c.). Sporządzając plan podziału, organ egzekucyjny nie orzeka o kwestii proceduralnej, lecz rozstrzyga sprawę podziału uzyskanej sumy, czyli w istocie zaspokojenia w całości albo w odpowiedniej części należności poszczególnych wierzycieli. Kwestię tę należy potraktować jako merytoryczną – a w konsekwencji plan podziału jako orzeczenie co do istoty sprawy³¹.

Jak już zaznaczono, problematyka sprawy egzekucyjnej i orzeczeń co do istoty sprawy w postępowaniu egzekucyjnym wymagają jeszcze szczegółowych badań, dotychczas bowiem były zaniedbane w nauce. Przyjmując jednak trafność poglądu o istnieniu orzeczeń co do istoty sprawy w postępowaniu egzekucyjnym, trzeba również przyjąć dopuszczalność wznowienia postępowania egzekucyjnego na podstawie wskazanej w art. 399 albo 401 k.p.c. Należy jednak pamiętać, że w świetle art. 399 § 1 k.p.c. wznowienie postępowania przysługuje wprawdzie od orzeczeń co do istoty sprawy, ale ponadto od orzeczeń kończących postępowanie w sprawie. Spośród wymienionych wyżej przykładowo orzeczeń co do istoty sprawy w postępowaniu egzekucyjnym do postanowień niekończących postępowania w sprawie należy zaliczyć postanowienie o wszczęciu egzekucji, a do orzeczeń kończących postępowanie w sprawie egzekucyjnej – postanowienie o oddaleniu wniosku egzekucyjnego i plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji.

Dopuszczalność wznowienia postępowania egzekucyjnego na szczególnej podstawie wznowienia

Obecnie można żądać wznowienia postępowania w procesie na podstawie określonej w art. 401¹ k.p.c., a zatem w wypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją RP, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego zostało wydane orzeczenie. Przy czym zgodnie z art. 399 § 2 k.p.c. na podstawie określonej w art. 401¹ k.p.c. postępowanie może być wznowione również w razie zakończenia go postanowieniem.

Dopuszczalność wznowienia właściwego postępowania egzekucyjnego oraz postępowania podziałowego na podstawie art. 401¹ w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. nie budzi większych wątpliwości³². Ze względu na treść art. 399 § 2 k.p.c.

³¹ Postępowanie podziałowe ma zatem samodzielny przedmiot różny od przedmiotu właściwego postępowania egzekucyjnego. Postępowanie podziałowe i właściwe postępowanie egzekucyjne tradycyjnie są rozróżniane, ale równocześnie postępowanie podziałowe jest traktowane jako rodzaj postępowania egzekucyjnego (W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, *Postępowanie...*, ss. 550 i 626).

³² Zob. P. Pogonowski, *Tendencje zmian w polskim postępowaniu cywilnym od 1989 r.*, „Roczniki Nauk Prawnych” 2006, 2, s. 40; D. Zawistowski [w:] T. Wiśniewski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, tom 2.

nie ma tu już bowiem problemu z dopuszczalnością wznowienia postępowania zakończonego orzeczeniem co do istoty sprawy. Art. 399 § 2 i art. 401¹ k.p.c. są zamieszczone w ramach przepisów o procesie, ale z interesującego nas punktu widzenia nie ma istotnej różnicy pomiędzy umorzeniem postępowania w procesie a umorzeniem postępowania egzekucyjnego.

Dla uniknięcia nieporozumień należy jednak podkreślić, że zaskarżeniu z mocy art. 401¹ k.p.c. podlega tylko postanowienie kończące postępowanie egzekucyjne jako całość (w sprawie egzekucyjnej), nie zaś np. postanowienie kończące postępowanie uboczne w kwestii kosztów egzekucyjnych³³.

Ponadto zgodnie z art. 416¹ k.p.c., w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem mogą być uchylone postanowienia niekończące postępowania w sprawie, jeżeli zostały wydane na podstawie aktu normatywnego uznanego przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją RP, ratyfikowaną umową międzynarodową lub z ustawą. Przepisy o wznowieniu postępowania stosuje się odpowiednio. W świetle powyższych ustaleń, tj. wobec przyjęcia, że w postępowaniu egzekucyjnym są orzeczenia co do istoty sprawy, należy uznać, że także art. 416¹ k.p.c. ma zastosowanie w postępowaniu egzekucyjnym, o ile zostało zakończone orzeczeniem co do istoty sprawy. Jeżeli zaś na treść orzeczenia co do istoty sprawy miało wpływ orzeczenie uchylone albo zmienione na podstawie art. 416¹ k.p.c., można żądać wznowienia postępowania w sprawie (art. 403 § 4 k.p.c.).

Skarga kasacyjna

Jak już zaznaczono, należy przyjąć, że z mocy stosowanych odpowiednio przepisów o procesie – co do zasady – w postępowaniu egzekucyjnym ma zastosowanie skarga kasacyjna i skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. W przeciwnym razie pozbawiony znaczenia byłby art. 767⁴ § 2 i 3 k.p.c. Zgodnie z art. 767⁴ § 2 k.p.c. na postanowienie sądu drugiej instancji wydane po rozpoznaniu zażalenia skarga kasacyjna nie przysługuje. Według zaś § 3 artykułu w sprawach egzekucyjnych skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia nie przysługuje. Wyłączenia zawarte w tych przepisach oznaczają, po pierwsze, że stosuje się przepisy o procesie na podstawie art. 13 § 2 k.p.c., gdyż w postępowaniu egzekucyjnym nie ma uregulowań pozytywnych tych skarg. Po drugie, art. 767⁴ § 2 i 3 k.p.c. wskazuje, że ustawodawca przyjął, iż ze względu na charakter orzeczeń wydawanych

Art. 367–505³⁹, Warszawa 2021, ss. 370 i 371; E. Stryczyńska [w:] Kodeks..., art. 399, Nb 6. Odmiennie K. Weitz [w:] System..., ss. 1178 i 1201; tenże [w:] Kodeks..., ss. 331 i 332; A. Olaś [w:] Kodeks..., art. 399, nb 98.2; M. Manowska [w:] A. Góra-Błaszczkowska (red.), System..., tom 5, s. 663.

³³ Zob. uchwałę SN z 4 sierpnia 2006 r., III CZP 51/06, OSNC 2007, nr 5, poz. 71; K. Weitz [w:] System..., s. 1178; D. Zawistowski [w:] Kodeks..., ss. 366, 367 i 383.

w postępowaniu egzekucyjnym nadają się one do zaskarżenia skargą kasacyjną lub skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

Dopuszczalność skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia została wyłączona w całości mocą sformułowania ogólnego – i w rezultacie nie budzi wątpliwości, że skarga ta nie przysługuje w postępowaniu egzekucyjnym. Natomiast dopuszczalność skargi kasacyjnej została wyłączona tylko „od postanowień sądu drugiej instancji wydanych po rozpoznaniu zażalenia” (art. 767⁴ § 2 k.p.c.)³⁴. Wyłączenie to nie obejmuje zatem skargi kasacyjnej ani od postanowień sądu drugiej instancji wydanych po rozpoznaniu skargi na orzeczenie referendarza sądowego, ani od postanowień sądu pierwszej instancji wydanych po rozpoznaniu zażalenia. Drugi ze wskazanych wypadków można jednak odrzucić już *prima facie*, gdyż w świetle przepisów o procesie skarga kasacyjna nie przysługuje od orzeczeń sądu pierwszej instancji (por. art. 398¹ § 1 k.p.c.). Ponadto po wejściu w życie ostatniej dużej nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego, dokonanej ustawą z 9 marca 2023 r., nie budzi już wątpliwości, że w postępowaniu egzekucyjnym nie ma orzeczeń sądu pierwszej instancji wydanych po rozpoznaniu zażalenia, gdyż rozpoznając zażalenie na własne postanowienie, sąd pierwszej instancji orzeka jako sąd drugiej instancji (art. 767⁴ § 1¹ k.p.c.)³⁵.

W zakresie dalszych zainteresowań pozostaje jednak orzeczenie sądu drugiej instancji wydane po rozpoznaniu skargi na orzeczenie referendarza sądowego. Zgodnie z art. 767^{3a} § 3 k.p.c. sąd rozpoznaje skargę na orzeczenie referendarza sądowego w składzie jednego sędziego jako sąd drugiej instancji. Po rozpoznaniu skargi sąd utrzymuje w mocy lub zmienia zaskarżone postanowienie, stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu. Mimo że postępowanie wywołane skargą na orzeczenie referendarza sądowego jest pierwszym postępowaniem sądowym, to jednak mają do niego zastosowanie przepisy o postępowaniu drugoinstancyjnym. W następstwie tego powszechnie przyjmuje się, że sąd rozpoznający skargę na orzeczenie referendarza może zgłosić pytanie prawne do Sądu Najwyższego na podstawie art. 391 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., a ponadto, że postanowienie sądu rozstrzygające skargę na orzeczenie referendarza sądowego podlega zaskarżeniu

³⁴ W nauce, mimo przytaczania treści art. 767⁴ § 2 k.p.c., wywodzi się niedopuszczalność skargi kasacyjnej w postępowaniu egzekucyjnym w ogóle, bez uwzględnienia treści tego przepisu – zob. A. Marciniak, *Sądowe...*, ss. 243 i 255; I. Gil [w:] E. Marszałkowska-Krześ (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Legalis 2023, art. 767⁴, Nb 8. Wypowiedzi te mogły być uznane za trafne od 5 lutego 2005 r., a zatem od dnia wejścia w życie art. 767⁴ § 2 k.p.c., do 8 września 2016 r., czyli do dnia powierzenia referendarzom sądowym rozpoznawania skarg na czynności komornika.

³⁵ Zob. zmianę art. 767⁴ § 1¹ k.p.c. od 1 lipca 2023 r. W dotychczasowym stanie prawnym nie było w tym przepisie wzmianki o „orzekaniu jako sąd drugiej instancji”. Przed tą zmianą uwagi krytyczne na temat wadliwości sformułowania art. 767⁴ § 2 k.p.c. wypowiedziała O. Marcewicz [w:] T. Zembrzusi (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do zmian*, tom 2, Warszawa 2020, ss. 1466 i 1467. Uwagi te były zbędne wobec wskazanej wyżej niedopuszczalności zaskarżenia skargą kasacyjną orzeczenia sądu pierwszej instancji. Istotna zaś była i nadal pozostaje kwestia niewyłączenia skargi kasacyjnej od postanowienia sądu drugiej instancji wydanego po rozpoznaniu skargi na orzeczenie referendarza sądowego.

według zasad przewidzianych dla postanowienia sądu drugiej instancji. W konsekwencji należy przyjąć, że w omawianym wypadku co do zasady przysługuje skarga kasacyjna na podstawie odpowiednio stosowanego art. 398¹ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Samo zastosowanie przepisów o zażaleniu przewidziane w art. 767^{3a} § 3 k.p.c. nie zmienia okoliczności, że rozpoznana została skarga na orzeczenie referendarza, nie zaś zażalenie. Warto też zwrócić uwagę, że sąd stosuje odpowiednio przepisy o zażaleniu jedynie „po rozpoznaniu skargi, utrzymując albo zmieniając zaskarżone orzeczenie”. Argumentem za dopuszczalnością skargi kasacyjnej od postanowień sądu drugiej instancji wydanych po rozpoznaniu skargi na orzeczenie referendarza sądowego jest także to, że powierzając referendarzowi sądowemu rozpoznawanie skarg na czynności komornika, odebrano uczestnikom postępowania egzekucyjnego jedną instancję sądową.

Została tu omówiona dopuszczalność skargi kasacyjnej co do zasady, należy natomiast uwzględnić jeszcze rodzaj orzeczenia. Ze względu na zastosowanie przepisów o procesie trzeba zwrócić uwagę, że zgodnie z art. 398¹ § 1 k.p.c. skarga kasacyjna przysługuje od wydanego przez sąd drugiej instancji prawomocnego wyroku lub postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania – kończących postępowanie w sprawie.

W postępowaniu egzekucyjnym nie ma wyroków. Wyżej przyjęto jednak tezę, że są orzeczenia co do istoty sprawy, stanowiące odpowiednik wyroków. Jeżeli zatem komornik sądowy np. oddalił wniosek o wszczęcie egzekucji, referendarz sądowy oddalił skargę na postanowienie komornika, a sąd rejonowy oddalił skargę na orzeczenie referendarza sądowego, to mamy do czynienia z orzeczeniem sądu drugiej instancji co do istoty sprawy kończącym postępowanie w sprawie (egzekucyjnej).

Skarga kasacyjna przysługuje w procesie także na postanowienia sądu drugiej instancji w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania kończące postępowanie w sprawie. W nauce przyjmuje się, że w postępowaniu egzekucyjnym nie ma odrzucenia wniosku³⁶. Nie budzi jednak wątpliwości, że w postępowaniu tym jest znane umorzenie postępowania. Jeżeli zatem komornik umorzył postępowanie egzekucyjne, referendarz sądowy oddalił skargę na postanowienie komornika, a sąd oddalił skargę na orzeczenie referendarza sądowego, to mamy prawomocne postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie umorzenia postępowania egzekucyjnego kończące postępowanie w sprawie egzekucyjnej.

³⁶ Por. W. Broniewicz, *Postępowanie...*, s. 45; A. Marciniak, *Sądowe...*, s. 266; tenże, *Charakter...*, s. 85.

Zażalenie

Uwagi ogólne

W myśl art. 767⁴ § 1 k.p.c. zażalenie w postępowaniu egzekucyjnym jest dopuszczalne w wypadkach wskazanych w ustawie³⁷; przy czym, jak już zaznaczono, przyjmuje się, że dopuszczalność ta wynika nie tylko z przepisów zamieszczonych w części egzekucyjnej kodeksu postępowania cywilnego (art. 758–1088), lecz także na podstawie stosowanych odpowiednio przepisów o procesie³⁸. Współcześnie należy przyjąć odpowiednie zastosowanie do zaskarżenia postanowień sądu pierwszej instancji, zarówno art. 394 k.p.c., jak i art. 394^{1a} k.p.c., jednakże właściwość sądu do rozpoznania tych zażaleń została uregulowana w postępowaniu egzekucyjnym w sposób szczególny w art. 767⁴ § 1¹ i 1² k.p.c. Zapatrywanie o dopuszczalności zastosowania przepisów o procesie do zaskarżenia zażaleniem postanowień sądu pierwszej instancji nie budzi zastrzeżeń. W przeciwnym razie art. 394 i 394^{1a} k.p.c. musiałyby być w dużej części przepisane do przepisów regulujących postępowanie egzekucyjne, a po to właśnie istnieje rozwiązanie zawarte w art. 13 § 2 k.p.c., aby nie powielać uregulowań z procesu.

Powstaje natomiast pytanie, czy dopuszczalne jest zażalenie na postanowienie sądu drugiej instancji do innego składu tego sądu (art. 394² k.p.c.) oraz zażalenie do Sądu Najwyższego (art. 394¹ k.p.c.), a zatem: czy na podstawie przepisów o procesie można kreować rodzaje zażaleń nieprzewidziane wprost w przepisach postępowania egzekucyjnego, czy też zażalenia wskazane art. 767⁴ § 1¹ i 1² k.p.c. wyczerpują już dopuszczalność rodzajów zażalenia w postępowaniu egzekucyjnym?³⁹ Należy przy tym zaznaczyć, że w przepisach postępowania egzekucyjnego nigdy nie było wzmianki o zaskarżeniu zażaleniem postanowień sądu drugiej instancji.

³⁷ Przepis ten jest zbędny, ponieważ przepis szczególny zawsze może przewidzieć zaskarżenie danego orzeczenia żaleniem i nie potrzebuje tego rodzaju upoważnienia w przepisie ogólnym. Należy zaznaczyć, że taka sama zasada – a zatem dopuszczalność postanowienia tylko w wypadkach wskazanych w przepisach szczególnych – obowiązuje w procesie (art. 394–394² k.p.c. oraz przepisy szczególne w postępowaniach odrębnych – art. 505²⁰ § 4 i art. 505^{20a} § 4 k.p.c.), jak również w pozostałych trybach postępowania cywilnego (np. art. 510 § 1 art. 518, 547 § 2 k.p.c.). Rozwiązanie takie jest sprzeczne z art. 78 Konstytucji RP, który przewiduje zaskarżalność wszystkich orzeczeń sądowych wydanych w pierwszej instancji, a szczególne przepisy ustawowe mogą przewidywać wyłączenia tej zaskarżalności.

³⁸ Zob. orzecznictwo i literaturę wskazane w przypisie 5.

³⁹ W literaturze przedmiotu są tylko wypowiedzi o zaskarżalności zażaleniem w postępowaniu egzekucyjnym postanowień sądu pierwszej instancji – zob. H. Pietrzkowski [w:] Kodeks..., s. 77 i nn.; D. Zawistowski [w:] Kodeks..., s. 214; O. Marcewicz [w:] Kodeks..., ss. 1461–1463; A. Adamczuk [w:] M. Manowska (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, tom 2. Art. 478–1217, LEX 2022, art. 767⁴, teza 1, 2 i 4; M. Drabik [w:] Kodeks..., art. 767⁴, Nb 1.

W świetle art. 767⁴ § 1¹ i 1² k.p.c. zasadą jest, że zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji w postępowaniu egzekucyjnym rozpoznaje sąd pierwszej instancji, a w wyjątkowych wypadkach sąd drugiej instancji. Należy jednak zwrócić uwagę, że w taki sposób można uregulować tylko problematykę zażalenia na postanowienia sądu pierwszej instancji, wskazanych przepisów nie da się zaś zastosować do zaskarżenia postanowień sądu drugiej instancji. Uregulowanie w tych przepisach tylko problematyki zażalenia na postanowienia sądu pierwszej instancji nie oznacza jednak, że wyłączona została możliwość zaskarżenia postanowienia drugiej instancji. Zgodnie zatem z zajmowanym konsekwentnie stanowiskiem należy przyjąć, że dopuszczalne w postępowaniu egzekucyjnym mogą być środki zaskarżenia uregulowane w przepisach o procesie, jeżeli charakter danego orzeczenia pozwala na jego zaskarżenie.

Zażalenie od postanowień sądu drugiej instancji

W świetle powyższych uwag należy przyjąć dopuszczalność zażalenia od postanowień sądu drugiej instancji do innego składu sądu, który wydał postanowienie, na podstawie odpowiednio stosowanego art. 394² k.p.c.⁴⁰ Przede wszystkim mają zastosowanie postanowienia wymienione w § 1¹ tego artykułu, a przy tym wszystkie punkty tego paragrafu.

W związku z przyjętymi wyżej tezami o istnieniu w postępowaniu egzekucyjnym orzeczeń co do istoty sprawy oraz o dopuszczalności wznowienia postępowania należy przyjąć, że odpowiednie zastosowanie w postępowaniu egzekucyjnym znajdzie także art. 394² § 1 k.p.c.

Zażalenie do Sądu Najwyższego

Zgodnie z art. 394¹ § 1 k.p.c. zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające skargę kasacyjną oraz na postanowienie sądu drugiej lub pierwszej instancji odrzucające skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Według zaś § 1¹ tego artykułu zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje także w razie uchylecia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

W postępowaniu egzekucyjnym odrzucenie skargi kasacyjnej jest jak najbardziej realne – i to zarówno w wypadkach, gdy skarga ta nie przysługuje,

---

⁴⁰ Tak też A. Marciniak, *Sądowe...*, ss. 243 i 244, przy czym autor przyjmuje *expressis verbis* dopuszczalność wniesienia zażalenia do innego składu sądu drugiej instancji na postanowienia wymienione w art. 394² § 1 k.p.c. (tamże, przyp. 7 na s. 244).

gdyż została wniesiona na postanowienie wydane po rozpoznaniu zażalenia, jak i w wypadkach, gdy zgodnie z przyjętym wyżej stanowiskiem skarga kasacyjna przysługuje, ale jest niedopuszczalna z innej przyczyny. Wchodzi w grę również odrzucenie skargi o stwierdzenie niezgodności prawem prawomocnego orzeczenia, mimo że – jak zaznaczono powyżej – nie budzi wątpliwości, że w postępowaniu egzekucyjnym skarga ta nie przysługuje.

W związku z przyjętą wyżej tezą, że w postępowaniu egzekucyjnym są orzeczenia co do istoty sprawy, trzeba przyjąć, iż w wypadku określonym w art. 394¹ § 1¹ w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje w sprawach egzekucyjnych w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji takiego orzeczenia sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Wskazany przepis nie wymaga, aby orzeczenie kończyło postępowanie w sprawie, a zatem zaskarżalne tym zażaleniem jest uchylenie postanowienia np. o wszczęciu egzekucji (art. 1064³ i 1064¹⁵ k.p.c.) bądź też uchylenie postanowienia nakładającego środki przymusu albo zmierzającego do ich nałożenia w egzekucji świadczeń niepieniężnych.

Podsumowanie

W podsumowaniu dotychczasowych uwag należy przyjąć, że w postępowaniu egzekucyjnym dopuszczalne jest odpowiednie stosowanie przepisów o procesie regulujących środki zaskarżenia. Przemawia za tym istnienie przepisów wyłączających dopuszczalność określonych środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym (art. 767⁴ § 2 i 3 k.p.c.) – mimo braku przepisów regulujących ich dopuszczalność od strony pozytywnej.

Znaczna część środków zaskarżenia nieuregulowanych *expressis verbis* w przepisach postępowania egzekucyjnego dotyczy zaskarżania orzeczeń co do istoty sprawy. W nauce na ogół przyjmuje się, że w postępowaniu egzekucyjnym nie ma orzeczeń co do istoty sprawy. Zapatrywanie to należy zakwestionować. W postępowaniu egzekucyjnym jest bowiem załatwiana sprawa (egzekucyjna) – tak samo jak w innych trybach postępowania cywilnego. Do orzeczeń co do istoty sprawy w postępowaniu egzekucyjnym należy zaliczyć przede wszystkim orzeczenia dotyczące zasadności wniosku egzekucyjnego, a zatem oddalające wniosek oraz orzekające pozytywnie o zasadności tego wniosku, jeżeli orzeczenie jest wówczas przewidziane. Do tych orzeczeń należy zaliczyć także plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji.

Część środków zaskarżenia nieuregulowanych *expressis verbis* w przepisach postępowania egzekucyjnego dotyczy zaś orzeczeń kończących postępowanie w sprawie. Tu nie ma już wątpliwości, że orzeczenia takie występują w postępowaniu egzekucyjnym.

W konsekwencji powyższych ustaleń przyjęto, że w ściśle określonych wypadkach w postępowaniu egzekucyjnym – na podstawie stosowanych odpowiednio przepisów o procesie – przysługuje skarga kasacyjna, skarga o wznowienie postępowania, zażalenie na postanowienie sądu drugiej instancji do innego składu tego sądu oraz zażalenie do Sądu Najwyższego.

Abstrakt

W niniejszym opracowaniu została omówiona problematyka dopuszczalności w postępowaniu egzekucyjnym środków zaskarżenia na podstawie odpowiednio stosowanych przepisów o procesie. W pierwszej kolejności omówiono zagadnienia ogólne dotyczące tej problematyki. Następnie przedstawiono kwestię dopuszczalności wznowienia postępowania egzekucyjnego na podstawie ogólnych i szczególnych podstaw wznowienia. W związku z tym konieczne było rozważenie, czy w postępowaniu egzekucyjnym istnieją orzeczenia co do istoty sprawy. Jako kolejne zagadnienie omówiono dopuszczalność skargi kasacyjnej w postępowaniu egzekucyjnym. Na zakończenie zaś przedstawiono problematykę zażalenia w postępowaniu egzekucyjnym.

Słowa kluczowe: odpowiednie zastosowanie przepisów o procesie, wznowienie postępowania egzekucyjnego, orzeczenia co do istoty sprawy w postępowaniu egzekucyjnym, skarga kasacyjna w postępowaniu egzekucyjnym, zażalenie w postępowaniu egzekucyjnym.

BIBLIOGRAFIA

- Bładowski B., *Zażalenie w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 1975.
- Bładowski B., *Dopuszczalność środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym*, „Palestra” 1978, 11–12.
- Broniewicz W., *Wznowienie postępowania cywilnego*, „Palestra” 1979, 12.
- Broniewicz W., *Postępowanie egzekucyjne i egzekucja w sprawach cywilnych*, „Państwo i Prawo” 1988, 8.
- Broniewicz W., Marciniak A., Kunicki I., *Postępowanie cywilne w zarysie*, Warszawa 2020.
- Góra-Błaszczkowska A., *Środki zaskarżenia w postępowaniu cywilnym. Komentarz do art. 367–424¹² k.p.c.*, Warszawa 2020.
- Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. Z. Resich, W. Siedlecki, Warszawa 1976.
- Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, tom 3. *Postępowanie rozpoznawcze*, red. T. Ereciński, Warszawa 2016.

Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, tom 5. Postępowanie egzekucyjne, red. T. Ereciński, Warszawa 2016.

Kodeks postępowania cywilnego, tom 2. Komentarz. Art. 205¹–424¹², red. A. Marciniak, Warszawa 2019.

Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz do zmian, red. T. Zembrzusi, Warszawa 2020.

Kodeks postępowania cywilnego, tom 1A. Komentarz. Art. 1–424¹², red. A. Góra-Błaszczkowska, Warszawa 2020.

Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, tom 2. Art. 367–505³⁹, red. T. Wiśniewski, Warszawa 2021.

Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany, tom 2. Art. 478–1217, red. M. Manowska, LEX 2022.

Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, red. P. Rylski, Legalis 2022.

Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, red. E. Marszałkowska-Krześ, Legalis 2023.

Kodeks postępowania cywilnego, tom 1. Komentarz do art. 1–458¹⁶, red. T. Szanciło, Legalis 2023.

Kodeks postępowania cywilnego, tom 2. Komentarz do art. 459–1217, red. T. Szanciło, Legalis 2023.

Korzan K., Sądowe postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych, Warszawa 1986.

Krajewski J., *Dopuszczalność rewizji nadzwyczajnych od postanowień i zarządzeń*, „Nowe Prawo” 1964, 7–8.

Krajewski J., *Wznowienie postępowania według nowego kodeksu postępowania cywilnego*, „Państwo i Prawo” 1967, 7.

Krajewski J., *Zażalenie w postępowaniu cywilnym*, „Palestra” 1973, 11.

Litauer J.J., Świącicki W., Kodeks postępowania cywilnego, tom 1, Poznań 1947.

Marciniak A., *Charakter prawny i skutki odmowy wszczęcia egzekucji w sądowym postępowaniu egzekucyjnym*, „Przegląd Prawa Egzekucyjnego” 2019, 12.

Marciniak A., *Sądowe postępowanie egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2019.

Misztal-Konecka J., *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2019.

Pogonowski P., *Tendencje zmian w polskim postępowaniu cywilnym od 1989 r.*, „Roczniki Nauk Prawnych” 2006, 2.

Sawczuk M., *Wznowienie postępowania cywilnego*, Warszawa 1970.

Siedlecki W., *System środków zaskarżania według nowego kodeksu postępowania cywilnego*, „Państwo i Prawo” 1965, 5–6.

System postępowania cywilnego, tom 8. *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, Warszawa 2021.

System postępowania cywilnego, tom 5. Środki zaskarżenia, red. A. Góra-Błaszczkowska, Warszawa 2023.

System prawa procesowego cywilnego, tom 3, cz. 2. Środki zaskarżenia, red. J. Gudowski, Warszawa 2013.

Świeboda Z., Czynności nadzorcze sądu w trybie art. 759 § 2 k.p.c., „Palestra” 1977, 2.

Tabędzki C., Glosa do orzeczn. SN z 21 sierpnia 1947 r., C I 305/46, DPP 1948, 8.

Waligórski M., Wznowienie procesu egzekucyjnego. Glosa do orzeczn. SN z 18 października 1949 r., Kr C 404/49, „Państwo i Prawo” 1950, 4.

Wengerek E., Sądowne postępowanie egzekucyjne, Warszawa 1970.

Wengerek E., Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz, tom 1, Warszawa 1994.